

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา
**Farmer Opinions Toward the Registration of Farmers
in Nakhon Ratchasima Province**

ภาณี ฤกษ์เรืองศรี(Paranee Kisadaruangsree)* เบนจมาศ อยู่ประเสริฐ(Benchamas Yooprasert)**

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (3) ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร และ(4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ กรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำทะเบียนเกษตรกร ปี 2555 จำนวน 307,884 ราย โดยสุ่มแบบชั้นภูมิ แบ่งเป็น 32 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 259,160.04 บาทต่อปี รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 216,709.65 บาท มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 37.61 ไร่ต่อครัวเรือน เกือบทั้งหมดที่ดินทำการเกษตรเป็นของครัวเรือนและตั้งอยู่ในอำเภอดำรงวิทยานิคม เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งไม่มีตำแหน่งทางสังคมแต่เป็นกลุ่มลูกค้านานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รับทราบข่าวสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ได้แจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรในปี 2545 และแจ้งขึ้นทะเบียนในช่วงปีดำเนินการโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรปี 2552 และเกือบทั้งหมดได้รับประโยชน์จากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (2) ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ระดับมากและเข้าใจว่าผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจะได้รับสมุดทะเบียนเกษตรกร (3) ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร ในภาพรวมพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุดคือประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่า ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ช่วงระยะเวลารับขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน และได้เสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ระยะเวลาการดำเนินงานให้ชัดเจนและสถานที่รับขึ้นทะเบียนให้ชัดเจนและทั่วถึง ควรสอบถามความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการของรัฐจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน

คำสำคัญ ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช para_kis@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
mailto:agashben@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic circumstance of farmers (2) farmers knowledge and understanding in the registration of farmers (3) farmers opinions toward the registration of farmers and (4) problems and suggestions for the registration of farmers.

The research population was a number of 307,884 farmers who registered with the Department of Agricultural Extension in 2012 by stratified random sampling and separating 32 districts. A number of 400 samples were then selected. Instrument for data gathering was interview form. Obtained data was analyzed by computer programs and statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum value and maximum value.

Results of the research were as follows. (1) Most of the farmers were male with the average age at 50 years. Over half of them completed Prathom 4. Their average number of family member was 4.38 persons. Most of them were farmers as their main occupation. Their average annual income was 259,160.04 baht. Their average income from agricultural sector was 216,709.65 baht. The average occupied agricultural area was 37.61 rai/household. Almost all of the agricultural area belonged to households and located in the District according to their domicile. Almost half of them did not have any social position but they were customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. They received information about the registration of farmers from agricultural extension agents. Most of them had registered already in 2002 and registered again during the year of farmers registration improvement in 2009. And almost all of them gained benefit from the registration of farmers. (2) In terms of level of knowledge and understanding in the registration of farmers, most of farmers knowledge was at high level. They understood the registered farmers would receive registration booklet. (3) In overall, agreed opinion towards the registration of farmers was at high level. The most agreed one was benefit to be obtained by farmers. (4) Problems and suggestions; most of them indicated the applicants did not understand criteria and condition due to unclear application period for the registration of farmers. They therefore suggested that period and venue of application be clearly announced throughout the area. Also, it was suggested that registered farmers be asked whether or not to join the government projects.

Keywords: Farmer Opinions Toward the Registration of Farmers in Nakhon Ratchasima Province

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช para_kis@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
mailto:agashben@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับภาคการเกษตร ซึ่งถือว่าเป็นภาคการผลิตที่แท้จริง เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตร และเป็นแหล่งอาหารเพื่อการบริโภคของคนในประเทศ แต่การพัฒนาภาคการเกษตรที่ผ่านมายังประสบปัญหา เนื่องจากภาครัฐยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรทั้งสถานภาพการผลิต การถือครองที่ดิน สถานที่ตั้งฟาร์ม และประเภทกิจกรรมการเกษตร ตลอดจนประวัติการขอความช่วยเหลือทางภาครัฐ ทำให้โครงการและมาตรการต่างๆ ที่ดำเนินการช่วยเหลือเกษตรกรเกิดความซ้ำซ้อน มีความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายทรัพยากรของรัฐ ในปี พ.ศ.2545 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินงานโครงการจัดทำทะเบียนเกษตรกรและบัตรประจำตัวเกษตรกร ปี 2552 มอบหมายให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกันดำเนินงานปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องเป็นปัจจุบันพร้อมสำหรับใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการตามโครงการมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ และจัดทำข้อมูลการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติด้านการเกษตร และในปี 2555 มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรจัดทำโครงการสมุดทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่ 10 จังหวัดนำร่อง ประกอบด้วยจังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา พิษณุโลก อุบลราชธานี ขอนแก่น นครศรีธรรมราช เชียงรายและจังหวัดนครราชสีมา ขยายผลให้ได้ครบทุกครัวเรือนทั้งประเทศในปี 2556 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีสมุดทะเบียนเกษตรกรไว้ประจำครัวเรือน ให้เกษตรกรรู้วิธีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันและรู้ประโยชน์ของสมุดทะเบียนเกษตรกร

จังหวัดนครราชสีมา มีประชากร 641,164 หลังคาเรือน ครัวเรือนเกษตรกร 307,884 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.02 ของหลังคาเรือนทั้งหมด เป็นจังหวัดที่มีประชากรและครัวเรือนเกษตรกรมากที่สุดในประเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมาได้ดำเนินการจัดทำสมุดทะเบียนเกษตรกรมอบให้เกษตรกรทั้งจังหวัดในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม 2555 จากการดำเนินงานพบว่าเกษตรกรแจ้งข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ครบถ้วนหรือแจ้งไม่ตรงตามที่ทางราชการกำหนด อาจเกิดจากความไม่เข้าใจของเกษตรกร ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้อาจผิดพลาดในสมุดทะเบียนเกษตรกรมีความผิดพลาดจำนวนมาก จึงมีนโยบายที่จะปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรตรวจสอบข้อมูลและมาขอปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน ให้เกษตรกรที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนมาแจ้งขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรให้ครบทุกครัวเรือน

ดังนั้นการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการขึ้นทะเบียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นของเกษตรกร รวมถึงศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาการดำเนินงานขึ้นทะเบียนเกษตรกรและงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร
- 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2555 จำนวน 307,884 รายในพื้นที่ 32 อำเภอ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างทางสถิติของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อน 5 % ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จากข้อมูลทะเบียนเกษตรกรตามสัดส่วนคือร้อยละ 0.13 ของจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ โดยการจับฉลากให้ได้ครบตามจำนวน

เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ด้วยคำถามแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยอธิบายลักษณะของข้อมูล โดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1) ข้อมูลส่วนบุคคลเศรษฐกิจสังคมและประสบการณ์การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.54 คน ต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพหลัก และรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 259,160.04 บาทต่อปี รายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 216,709.65 บาท มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 37.61 ไร่ต่อครัวเรือนต่อครัวเรือน พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 20.07 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่เฉลี่ย 15.96 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเกือบทั้งหมดเป็นของครัวเรือนและอยู่ในอำเภอตามภูมิสำเนา เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งไม่มีตำแหน่งทางสังคม แต่เกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มลูกค้านานาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากเกษตรตำบล ทั้งนี้การวิจัยยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้แจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรในปี 2545 ขอปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรปี 2552 และเกือบทั้งหมดได้รับประโยชน์จากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรโดยใช้สิทธิเข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐบาลและขอรับการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร พบว่า

กลุ่มเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาคำถามทั้งหมด 20 คำถาม พบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจว่า ผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจะได้รับสมุดทะเบียนเกษตรกร มีส่วนน้อย มีความรู้ความเข้าใจว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรกรอกแบบคำร้อง (ทบก.01) ตามคำชี้แนะของเจ้าหน้าที่ ส่วนระดับความรู้ความเข้าใจพบว่า เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในระดับมาก โดยเกษตรกรได้คะแนนที่เฉลี่ย 14.62 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ความเข้าใจการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา (n = 400)

ระดับความรู้(ช่วงคะแนน)	จำนวน(คน)	ร้อยละ	Min	Max	Mean	S.D.
			8	20	14.62	2.36
มีความรู้น้อยที่สุด (1 – 4 คะแนน)	0	0.00				
มีความรู้น้อย (5 – 8 คะแนน)	5	1.25				
มีความรู้ปานกลาง (9 – 12 คะแนน)	63	15.75				
มีความรู้มาก (13 – 16 คะแนน)	242	60.50				
มีความรู้มากที่สุด (17– 20 คะแนน)	90	22.50				
	400	100.00				

3) ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร

ความคิดเห็นการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร ในภาพรวมพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยเห็นด้วยในระดับมากที่สุดคือประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ส่วนประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก คือ ขั้นตอนและวิธีการหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปความคิดเห็นในแต่ละด้านต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร (n =400)

ประเด็นความคิดเห็น	Mean	S.D.	ความหมาย
1. หลักเกณฑ์และเงื่อนไข	3.85	0.18	เห็นด้วยมาก
2. ขั้นตอนและวิธีการ	3.98	0.34	เห็นด้วยมาก
3. ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ	4.50	0.02	เห็นด้วยมากที่สุด
4. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง	4.21	0.13	เห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.13	0.13	เห็นด้วยมาก

4) ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

เกษตรกรบางส่วนระบุว่า ไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ช่วงระยะเวลาขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน และการกำหนดสถานที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน และเกษตรกรส่วนน้อยระบุว่า เจ้าหน้าที่ไม่อธิบายหลักเกณฑ์ ไม่มีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ เกษตรกรครึ่งหนึ่งเสนอแนะว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ระยะเวลาการดำเนินงานให้ชัดเจนและสถานที่รับขึ้นทะเบียนให้ชัดเจนและทั่วถึง เจ้าหน้าที่ควรแจ้งผลการขึ้นทะเบียน ให้คำแนะนำช่วยเหลือเกษตรกรที่ไม่สามารถจะขึ้นทะเบียนได้ และควรสอบถามความต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการของรัฐจากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การอภิปรายผล

1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุมากและเป็นเพศชาย อาจเป็นผลมาจากเกษตรกรที่มากขึ้นทะเบียนเกษตรกร เป็นหัวหน้าครัวเรือน เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการรับทราบข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก ครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรเฉลี่ย 2.54 คนต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นอาชีพมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 259,160.04 บาทต่อปี รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 216,709.65 บาท มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 37.61 ไร่ต่อครัวเรือน ทั้งนี้ส่วนใหญ่การใช้พื้นที่ทำการเกษตร มีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด เฉลี่ย 20.07 ไร่ ปลูกพืชไร่ ประมาณ 15.96 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเกือบทั้งหมดเป็นของครัวเรือนและอยู่ในอำเภอดมธุนิคม เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งไม่มีตำแหน่งทางสังคมแต่เกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และรับทราบข่าวสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือเกษตรตำบล แสดงให้เห็นว่าเกษตรตำบลเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ให้เกษตรกรรับทราบได้อย่างกว้างขวาง จากการที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารของโครงการต่างๆ ทำให้เกษตรกรให้ความร่วมมือในการแจ้งข้อมูลทุกครั้งและต้องการรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ จะเห็นได้จากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้แจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรในปี 2545 และแจ้งขึ้นทะเบียนในช่วงปีดำเนินการโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรปี 2552 และเกือบทั้งหมดได้รับประโยชน์จากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยใช้สิทธิ์เข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐบาลและขอรับการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติ

2) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร โดยเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจว่าผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจะได้รับสมุดทะเบียนเกษตรกร รองลงมาความรู้ความเข้าใจว่าสมุดทะเบียนเกษตรกร ทำให้รู้ข้อมูลการเกษตรของตนเองที่ได้แจ้งไว้กับภาครัฐ เนื่องจากช่วงเวลาที่จัดเก็บข้อมูลเดือนตุลาคมถึงธันวาคม 2555 จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินงานจัดทำสมุดทะเบียนเกษตรกรมอบให้เกษตรกร และประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึงความเป็นมาและประโยชน์ของสมุดทะเบียนเกษตรกร และมีส่วนน้อย มีความรู้ความเข้าใจว่าผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรกรอกแบบคำร้อง (ทบก.01) ตามคำชี้แนะของเจ้าหน้าที่ เนื่องจาก เกษตรกรมีความเข้าใจว่า จะต้องกรอกแบบคำร้อง (ทบก.) ตามที่เจ้าหน้าที่ชี้แนะ หากไม่ตรงตามคำชี้แนะ เจ้าหน้าที่จะไม่ได้รับขึ้นทะเบียน แต่แท้จริง ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร ต้องแจ้งรายละเอียดตามความเป็นจริง และกรอกข้อมูลลงในแบบคำร้องให้ครบถ้วนทุกกิจกรรมทางด้านการเกษตร เจ้าหน้าที่มีหน้าที่อ่านทวนข้อมูลให้เกษตรกรรับทราบ เกษตรกรจึงลงลายมือชื่อ หรือประทับลายนิ้วมือ ต่อหน้าเจ้าหน้าที่เพื่อรับรองความถูกต้องของข้อมูลที่ได้แจ้งไว้

3) ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกร

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เป็นหน้าที่ของเกษตรกร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้ชี้แจงให้เกษตรกรในพื้นที่ได้ทราบว่า การขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้ประกาศเป็นกฎหมาย ฉะนั้นเกษตรกรมีหน้าที่ต้องแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกร ส่วนเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เห็นด้วยระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียน วัดและสถานที่ราชการที่ประกอบการเกษตรเอง ไม่สามารถแจ้งขอขึ้นทะเบียน เนื่องจากเกษตรกรเข้าใจว่าผู้ที่ทำการเกษตร จะต้องแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกร และเห็นว่าหากสถานที่ดังกล่าวมีการทำการเกษตร ควรที่จะแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ เกษตรกรต้องรับทราบเงื่อนไขก่อนลงลายมือชื่อรับรองข้อมูลในแบบคำร้องด้วยตนเอง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การขึ้นทะเบียนเกษตรกรมาแล้ว และการจะเข้าร่วมกิจกรรมใดๆของภาครัฐ เกษตรกรจำเป็นต้องรู้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ประกอบการตัดสินใจ ส่วนเกษตรกรเห็นด้วยระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การขึ้นทะเบียนเกษตรกรรายใหม่ สามารถขอขึ้นได้ตลอดทั้งปี เนื่องจาก เกษตรกรจะไม่ทราบช่วงเวลาการดำเนินการรับขึ้นทะเบียนที่แน่ชัด บางรายต้องไปปรับจ้างต่างพื้นที่และไม่ได้ติดตามข่าวสารจากทางราชการ จึงต้องการให้เจ้าหน้าที่กำหนดช่วงเวลาชัดเจนและสอดคล้องกับช่วงฤดูการผลิต

ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือ ผู้ขึ้นทะเบียนได้สิทธิรับการช่วยเหลือเมื่อประสบภัยพิบัติด้านเกษตร เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ได้แจ้งว่าหากเกษตรกรที่ไม่ได้แจ้งขึ้นทะเบียนไว้ เมื่อประสบภัยพิบัติจะไม่ได้ความช่วยเหลือ เกษตรกรต้องแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรก่อน ส่วนเกษตรกรเห็นด้วยระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้ขึ้นทะเบียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร เนื่องจาก เกษตรกรเห็นว่าภาครัฐควรใช้ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรประกอบการคัดเลือกเกษตรกรเข้ารับการอบรมหรือเข้าร่วมโครงการต่างๆ

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยระดับมากที่สุดคือ ต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้เกษตรกรทราบทั่วถึงและต่อเนื่อง เนื่องจาก เกษตรกรเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ จะช่วยให้เกษตรกรได้ทราบระยะเวลาการดำเนินงานรับขึ้นทะเบียนเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา (2553:3) ได้สรุปผลการประเมินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) เรื่อง ความพึงพอใจผู้ขอรับบริการจากหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งระบุว่า ไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ช่วงระยะเวลา สถานที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน หนึ่งในสาม ระบุว่า ความร่วมมือของผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ลงนามรับรองเป็นพยานแบบคำร้องขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่เหมาะสมและขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีความยุ่งยาก เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ไม่ทราบประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนเกษตรกรและไม่ได้รับสิทธิหรือบริการต่างๆของภาครัฐ เจ้าหน้าที่ไม่สุภาพและไม่มีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกษตรกร

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การชี้แจงหลักเกณฑ์และเงื่อนไข กำหนดช่วงระยะเวลา- สถานที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ควรชี้แจงหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ เพื่อสร้างความเข้าใจ การควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประเมินผลการให้บริการของเจ้าหน้าที่ต่อเกษตรกร เน้นการประสานงานหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับทราบบทบาทและหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาด้านความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐบาล และการได้รับสิทธิต่างๆจากภาครัฐ ควรทำการศึกษาความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การเกษตร โดยยึดฐานข้อมูลเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนประกอบการจัดทำโครงการต่างๆ โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม และตรงกับความต้องการของเป็นเกษตรกรอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร (2552) “คู่มือการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2552” กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โครงการปรับปรุงฐานข้อมูลเกษตรกรรายครัวเรือน ภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพผู้ว่างงาน เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน
- _____. (2555). คู่มือการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ 3 ชนิด ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และมันสำปะหลัง ปี 2555/2556 (อัดสำเนา).
- _____. (2555 ก). คู่มือการโครงการสมุดทะเบียนเกษตรกร ปี 2555 (อัดสำเนา).
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547) “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร ใน ประมวลสารชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 9 หน้าที่ 313-315 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- วิเชียร เกตุสิงห์ (2524) *หลักการและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์เรืองอักษร
- วิลาวณิช์ สุขกลาง (2554) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศูนย์สารสนเทศ (2555) . “ขร่างคู่มือการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรรายแปลง” กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร
- สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา (2552) “สรุปผลการดำเนินงาน โครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2552/2553 จังหวัดนครราชสีมา” (เอกสารเย็บเล่ม)
- _____. (2555) “ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรจังหวัดนครราชสีมา” (อัดสำเนา)
- _____. (2555ก) “สรุปผลการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก 3 ชนิด ปี 2554/2555 จังหวัดนครราชสีมา” (เอกสารเย็บเล่ม).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555 ก) “พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 40 ลงวันที่ 23 มีนาคม 2522” ออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 20 ตุลาคม 2555 จาก [http:// www.oae.go.th/ewt_news.php](http://www.oae.go.th/ewt_news.php)